

Изази субјотом.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ на год. 4 ф.,
на по године 2 ф., на четврт
године 1 ф.За АУСТРО-УГАРСКУ БОС-
НИЈУ и ХЕРЦЕГОВИНУ на год.
6 ф., на по год. 3 ф., на четврт
године 1 ф. и 50 новч.За све остале земље годишње
20 фран. у злату, на по године
10 фран., на четврт год. 5. фран.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Преплата шаље се поштомском
универзитетом непосредно админис-
трацији „Гл. Црног.“ на Цети-
ње, или отплативши новина
на коју драго пошту, а коме је
наручије, може се преплатити
код г. *Петра Рамановића*, К. Ц.
агента у Котору, а у Србији код
г. *Мите Стајића* књижара у Био-
граду. Донијети се шаљу уред-
ништву. Рукописи се не враћају.
За огласе плаћа се: за сваку
ријеч или за број од пет цифа-
ра по три новчића за први пут,
а за сваки даљи пут по 2 новч.

ДВОРСKE И ДИПЛОМАТСКЕ ВИЈЕСТИ

— Њ. С. Њаз Мирко отишао
је у сриједу за Крушевац.

— У уторник, 19 текућег као
на дан смрти блаженопочившег Гос-
подара Митрополита Петра II, била
је у манастирској цркви архијерејска
заунокојна литургија, у присуству
Њазевске Породице, државнијех
великодостојника, чиновништва, офи-
цирског кора и грађанства.

— У сриједу, 20 текућег, као
на дан смрти блаженопочившег Цара
Александра III, био је парастос у
дворској капели, у присуству Њаз-
евске Породице, царско-руског от-
правника посла г. Термонтова др-
жавнијех великодостојника, официр-
ског кора и чиновништва.

— Г. Губастов Ц. Руски Ми-
нистар Резидент повратио се је са
свог осуетва.

— Г. Кенеди енглески Мини-
стар Резидент са својом фамилијом
крећу се прошле сриједи за Ингле-
ску на допуст.

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

Цетиње, 22 октобра.

Положај, који мисле заузети ве-
лесиле према рату у јужној Африци,
још је сасвијем неизвјестан, али штам-
па упушта се у свакојака нагађања.
Симпатије јевропских народа су на
страни слабијих, као што већина
јевропских влада није на страни
јачега у овом рату. Али отуда не
слиједи, да ће те владе посредовати
у корист Бур. Прашкар „Политик“
тај положај овако разматра: „Пут
Цара Вилхелма у Инглеску био је
већ у августу одлучен, али изостаде
због већ пријетећег транзвалског спо-
ра. Тај план опет кашње се понови,
и један лондонски лист прије неко-
лико дана објелодани детаљни про-
грам престојане Цареве посјете. И у
Берлину се са извјешајем говорило,
да ће Цар поћи у Инглеску у пркос
својим симпатијама према Бурима.
Тек се чуло за пут грофа Муравјева
у Париз, енглески листови протр-
нуше, држећи да ће се двојици савез
умијешати у јужноафричке ствари,
и истакнуше објављену Цареву по-
сјету као политички протулагу. Тада
у Њемачкој негодовање изазва тај
Царев пут као неопортун. Чуло се,
да има томе и у дворском кругу-
вима противности, и да код већине
њемачких савезнијех Њазева влада
исто нерасположење. „Хамб. Нахрих-
тент“ изјавише, да је заузеле њемач-
ког народа противу тога пута у
Инглеску велико, да су могуће јав-
не демонстрације против истог, ако
се успостави, да се противу очеки-
вања опет о томе ради. У томе се
не би имало назирати неовлашћено
мијешање у приватне послове Цареве,
јер тај пут у данашњијем приликама
био би акт, који далеко прелази
сродничке везе, и могао постати до-
гађај од тежких последица за
царевину и народ. Према таквој
могућности народ има право да свој
глас подигне, тијем више, што ње-
гово уставно преставништво није
на окупу. И што је тај лист пре-
дрекао, обистинило се. Једна таква
јавна демонстрација већ се у Хам-
бургу збила од стране свењемачког
антисемитског збора, који је теле-
графски замолио Цара, да одложи

пут до часа, кад ће се моћи исклу-
чити свако зло тумачење. Већина се
њемачких листова подиже против
ове демонстрације и против сваког
покушаја неовлашћена мијешања у
вођењу иностране политике. Револу-
ција свењемачког збора у Хамбургу
одиста није имала никаква уплива
на Цареву одлуку, али је пут одло-
жен, и то њемачки листови биљеже
са задовољством. То одлагање не зна-
чи нипошто промјену њемачке поли-
тике. Берлински дописник парижког
„Фигара“, који стоји у вези са влади-
нијем круговима, тврди да је вла-
дина политика пријатељска према
Инглеској по жељи цареве. То је
држање одређено прво тијем, што
је из Инглеске њемачка влада била
извијештена, да је Француска, у
случају ако Царева депеша Криге-
ру изазове њемачко-инглески рат,
била понудила помоћ, друго, што
су у Њемачкој изненађени *неблаго-*
дирношћу Транзвала. Из неповјерења
према Француској и из нерасполо-
жења према Транзвалу Њемачка је
влада узела пред очи само матери-
јалне њемачке интересе, и услед
тога је радила у два правца. Нај-
прије се обратила к чувеном њемач-
ко-инглеском уговору односно евен-
туалног апсорбирања портогалске и-
сточе Африке; али је г. Балфур по-
стојање тог уговора занежео, и
услед заједничког отпора Француске,
Русије, Портогалске и Шпанске по-
стао је мртво слово. Пошто Њемачка
није могла постићи користи, којима
се надала од оног уговора, покушала
је да постигне свој циљ на Самоан-
ским острвима. И то јој је пошло за
руком. Инглеси су задовољни тијем
добријем послом. И то тумачи при-
јатељску политику Њемачке према
Инглеској, коју осуђује њемачко јавно
мњење. Тако тај берлински дописник.
То држање Њемачке у Транзвалском
питању јавно осуђују у Француској,
гдје су се надали да ће Њемачка
узети иницијативу против Инглеске.
Из Париза се стављала у изглед
сенсационална вијест у транзвалском
питању, али је до сада још нема. Као
да се нешто договарало између Фран-
цуске и Русије. Продуљено бављење
грофа Муравјева у Паризу мора имати
свој прави узрок у измијењеном свјет-
ском положају услед јужноафричког
рата. У берлинским политичкијем
круговима говори се, да се у овом ча-
су ради између кабинета неких веле-
сила, да ли би се могао покушати
који корак у корист мира код Ин-
глеске Краљице. Инглеска влада од-
говара на парижке преговоре састав-
љањем ресервног бродовља. Пошто
то не служи у рату против Бур,
значи да Инглеска хоће да се при-
прави у средоземном мору, да стане
на пут каквом заједничком дјеловању
француског бродовља са руским црно-
морским бродовљем. Из Лондона се
јавља, да је узрок мобилизирању
ресервне флоте у намјери Русије,
како се говори, да заузме једну луку
у персијском заливу. На сваки начин
отуда се види брига уочи могуће
опасности, која може надохћи Ингле-
ској услед јужноафричког рата.

Овако прегледа озбиљни прашкар
лист положај велесила према јужно-
афричком рату, из ког се прегледа
ипак не види ништа јасно, осим
пустијех нагађања.

ПАРЛАМЕНТАРНИ ПОЛОЖАЈ У АУСТРИЈИ

најбоље се огледа у следећем чланку, који
узимљемо из загреб. „Обзора“:

Не смијемо тајити истине; а истина
је, да гроф Кларни може бити данас при-
лично задовољан са ситуацијом. Очеvidно
је, да ми ову истину не истичемо са задо-
вољством, да нас паче боли; али зато она
не престаје бити истином. Царевинско ви-
јеће одгодило је своје расправе за недјељу
дина, да заступници узмognу светковати у
својим кућама дан свих светаца и на
душини дан посјетити гробове својих милех,
те над њима се помолити. Кад се у Беч
поврате, не мислимо, да ће њихово распо-
ложење бити другачије од онога, којим су
дошли на почетку засједања; али то распо-
ложење ма какво било, грофу Кларнију не
шкоди. Кад би они, који су му најпро-
тивнији, дали и другачије одушка свому
расположењу, но што су га досад дали,
гроф Кларни може ипак да буде миран.
Највећи терет, који га је тиштио, била је
сумња, хоће ли се не ће ли се овријити
избор за делегацију.

Да се омогући тај избор, гроф Тун
морао је да грофу Кларнију уступи мјесто.
Избор је овршен, а гроф Кларни, до јуче
чиновник, властан је у својој глави мисли-
ти, да се је претворио у мудра државника.
Љевница је била узбуркана, као море у
највећој олуји, те би се било рекло, да ће
потопити ову лађу, која се зове делега-
цијом. У овом случају Еол, који је пустио
вјетрове из своје мјешине, био је Водф.
Гроф Кларни, премда мало сличан Нептуну
и са сасвим другим тактиком, помол се и
утиша олују. Новине, које су му склоне,
пјевају побједу.

Избор се очекивао највећом напет-
ошћу, а овршен је највећом мирношћу.
Противници грофа Кларнија могу то назва-
ти срећом, али он може одговорити, да
велики државници сами себи стварају сре-
ћу. Сада он нема разлога бојати се обетр-
ције. Нека се појави са које било стране,
гроф Кларни може да ју мирно очекује.
Кад је избор делегација овршен бит ће му
сасвим лако, да пошље кулп парламенат.
Ако је гроф Тун могао владати помоћу
§-а 14., зашто и он не би могао? Љевница,
која је против грофу Туну грмила ради
§ 14., грофа Кларнија би лако одријешила.
Паскал је негде написао: „Истина е једне
стране Пиренеја, заблуда е друге.“ Што
је био неопротив гримех за грофа Туна,
то би за грофа Кларнија могла бити крије-
ност. Његово вјенчање са љевницом поди-
ну је. Он и љевница се разумију да боље
није могуће. Његова најва сасвијем је
састављена у љевичарском смислу. Љев-
ница зато, може се рећи, није ни учествова-
ла у расправи. Гроф Кларни је љевич
министар. Аустријски конституционализам
изнио је на површину толика разна имена.
Име овога министарства је, да је неутрал-
но министарство. Има пак то заједничко
са својим предшастницима до Тафеа, да
хоће да буде министарство измирења;
само што иде другим путем. Гроф Кларни
се држи оне Тацитове: *solitudinem faciunt,
pacem appellant*. Од начела равноправности,
од тога програма деснице, он хоће да учи-
ни табудом разам. То је најједноставнији
пут измирења. Тим путем кабинет грофа
Кларнија готово да се од неутралнога ми-
нистарства није претворио у парламентар-
но министарство.

Један клуб деснице, онај њемачких
католика, обећао му је потпору у дјелу
измирења; а привола овога клуба достатна
је, да за грофа Кларнија створи већину. Ми
се не бисмо чудили, кад би се гроф Кларни
једног јутра појавио као парламентарни
министар љевнице, т. ј. здружених Њемаца.
Писало се је у почетку против њега, да је
негација парламентаризма, јер да нема
за собом већине. Пришпале су му се сва-
којаке основе, како би створио ону или
ону каолицију, да се ослони на неку ве-
ћину. Свега тога није требало. Он готово
да већину има. Истина је, да су разне
скупне деснице, изузевши ону католичких
Њемаца изјавиле, да остају у зглобу ве-
ћине. То су могле изјавити, јер се радило
о расправи, а не о гласовању. Ну да се до
гласовања дошло, гдје је јамство, да би
десница била компактна, да би сложено
гласовала неповјерење грофу Кларнију?
Расправа није пружила тога јамства. Ин-
тонације разних изјава тако су биле раз-
личите, да се даде закључити, како би

тешко једна резолуција неповјерења била
читаву десницу око себе окупила. У том
лежи данас снага грофа Кларнија. Данас се
не може рећи, да гроф Кларни има против
себи већину.

Ови први дани дакле царевинскога
вијећа под владавином грофа Кларнија
потврђују оно, што смо ми одма у почетку
писали, да је његов долазак на владу дога-
ђај, који биљежи прекрет у аустријској
политици. Прекрет је настао далеко за-
машинији, но што се је то у први мах
могло мислити. Друго је питање, колико
ће трајати. Бркатији министри од грофа
Кларнија нијесу могли владати против
вољи чешкога народа. Његов први успјех
морао би бити упутом Славенима и поучи-
ти их, да се солидарност непоказује пла-
тоничким изјавама, него сложеним и одлуч-
ним дјеловањем.

Књижевност, умјетност и просвјета.

† Милован Јанковић. Новонадески

„Браник“ пише: „Стара гарда изумире!
Било старих народних бораца, који су
својим радом и значајем уписали своје име
у повјесницу српске, и који су извршили
преображај и створили данашње стање на
политичном или културном пољу — зна-
тно се прорједило. Милован Јанковић је
у посљедње вријеме живио повучен као
србијски пензионирац, па ипак је то био
човјек, чије је име било од необичног збука
у српском народу. Мало има Срба, који су
се били толико истакли у свом народу,
као Милован Јанковић, он је свакако био
у своје вријеме једна од најомиљених осо-
ба у Србији.“

Његов рад на политичком пољу по-
чиније и врхунац постигао г. 1858 кад су
се Обреновићи повратили у Србију. Тада
су млађи људи, образовани на страним
универзитетима, образовали либерал стран-
ку. „Донде се није могло мислити о уну-
трашњим слободама — вели „Браник“ —
и право сјеме бацили су у земљу тадашњи
либерали, млађе коло људи, који су се
груписали у једно коло, да као странка е
јевропским погледима на државне одно-
шаје и потребе поведу Србију љевичој бу-
дућности. Пошто се велика нада подметала
на Кнеза Михаила, који је био јевропски
образован а при томе Србин родољуб, то
су либерали у повратку династије Обре-
новића мислили, да ће наћи залогу бољих
дана“ Милован Јанковић и Јеврем Грујић
били су на челу те нове странке. Али
одма Јеврем Грујић паде у тешку татуну,
а Милован Јанковић се спасе бјегством у
туђину. Живео је дужи времена у Пошги
и Н. Саду, гдје је писао оштре чланке у
„Застави“ против Кнеза Михаила, и не-
колико брошура на француском језику.
„Овдје је — вели „Браник“ — Милован
био посебно уважен, цијењен и поштован.
Нарочито се тадашња српска школска омла-
дина ваљено одушевљавала за њим. Ми-
лован је остао у Н. Саду све до убијства
Кнеза Михаила, кад га је мађарска влада
хтјела да затвори. Но благовремено при-
ватним путем дозна за ту намјеру, и при-
јатељи га тајно поћу одвезу до В. Кикинде,
одакле жељезницом отиде у Швајцарску,
гдје је неко вријеме живио, доцније у
Француској и Инглеској, па послије не-
колико година врати се у своју отаџбину
и ступи у државну службу. Али видну
политичку улогу није више играо, јер је
Јован Ристић био преузео вођство либе-
ралне странке и потпуно господарно ситу-
ацијом. Покојник је био министар финан-
сија у Каленићевом кабинету, која је
влада имала задатак да спреми Србију за
турско-српски рат. Доцније је био управ-
ник фондова и главне контроле, и као
такав отишао је у пензију. Посљедних го-
дина, у ваљеним приликама, јављао се
са својим чланцима, али увијек само о
свесрским питањима, јер се у унутрашњим
размирије није хтио да мијеша. Није био
тјесногруд Шумадинца, већ је волио све
Србе, ма из којих крајева. Поживио је 70
година.“

Вјечна му памјат!

(Ријеч двије родољубима на оцјену)
Управа Српске Књижевне Задруге у Био-
граду, кад је повјерила Српској Штампа-
рији у главни комисион пријашња и ре-
довна своја књижевна издања, да Српска
Штампарија врши ту културну мисију у

овамошњим крајевима Аустро-Угарске и Босне и Херцеговине. — имала је на уму да тим отклони препреке, које су јој често у отпремању књига из Биограда на путу стајале.

Те препреке, а и разни други узроци, због којих се нијесу могле сваки пут задовољити потребе овамошњих чланова задругних, — доста су допринијеле, да су задругина књижевна издања у овамошњим крајевима у незнатном броју међу чланове била раширена. Међутим по многим чему ми имамо овдје много пространије земљиште за ширење српске књиге, него што наша прекојевска браћа имају. Па ипак код њих Српска Књижевна Задруга постигла ејајан успјех, а код нас, на жалост, као да је нека зачмалост и мртва меланхолија завадала, те мјесто да идемо напријед, ми или натраг корачамо или остајемо ондје, гдје смо и прије били.

Тој жалосној појави, која од нас самих долази, познати смо да ми сами и на пут станемо, ако хоћемо да не претрпимо пораз са нашег немара пред народима од нас много културнијема.

Прилике, у којима данас живимо, изискују од нас да се културно наоружамо, ако ћемо сигурније да етупамо у нашу природну „борбу за опстанак“. У тој борби биће наша победа тек онда, кад будемо сваки рад започињали са разумијевањем и памећу, и кад у послу нашем не будемо вјешити ученици, а често пута и некушеници и паћеници.

Управа Српске Књижевне Задруге стара се да нам пружи све те услове у дивним својим издањима, само треба да се њима и користимо: треба да прегне сваки у кругу свога рада свима силама, да ове задругине књиге, које су од неопјењене вриједности, продру што више у наш српски народ, који је дужан да их својски пригрли. Тим ћемо, ако не баш премашити, а оно бар приближно достигнути онај број чланова, који наша прекојевска браћа имају.

Узмемо ли, како доста скучен простор имају „Matica Hrvatska“ и „Sv. Jeronimsko Društvo“ — које свако за се броји преко 11.000 чланова — па кад упоредимо тај број са бројем чланова наших књижевних друштава; „Матице Српске“ и „Српске Књижевне Задруге“, онда нас мора дубоко у души заболети, што тако и српски народ не пријава српској књизи, и ако су подједнаке прилике и у једних и у других. А та нас рана тим јаче боли кад видимо да број чланова хрватских књижевних друштава с дана у дан повећавају Срби, који јатомиче тамо врве, а на своје рођено заборављају, или пак дјеломично бјеге и овамо по коју мрицу, тек да покажу да су и они Срби, како се у прилицима повољним за властити им интерес и какав маснији залог, не би и на њих заборавило. Хоће да су ту на домаку. Али од таквих ми немамо шта очекивати, нити се чему надати. Добро ће само бити да их знамо који су.

Уза све то, ипак има још код нас и родољубивих прегалаца, којима морални и материјални напредак нашега народа на срцу лежи; има људи, који приносе жртве на олтар српске просвјете; има људи који

ближње своје благим ријечима упућују и одушевљавају да не клону у овим озбиљним данима, у којима знање и памет парује. Имамо и таквих: и ако су густо посвијани, а на ријетко никли, ипак их имамо. Па кад их имамо, можемо се поуздано надати, да ће и наша културна мисија са издањима Српске Књижевне Задруге у овамошњим крајевима ејајнога одзива наћи, а да не тражимо оне и поможни од оних, који из свога јата одлијећу.

Наћи ћемо одзива, ако сваки свештеник и учитељ поради на томе, да мјеста школа постане чланом добротвором са улогом од 75 фиор, било одједном, било трогодишњим обротама по 25 фиор (чл. 8.); наћи ћемо одзива, ако сваки свештеник и учитељ прибави у мјесту своме још по кога члана, који може улог од 3 фиор годишње платити, али који још не зна ко је и шта је Српска Књижевна Задруга. — а многи не знају чак и да је има. Удруженим и уједињеним силама кад се покажемо на самом раду, онда ће нас и бог видјети, а велики културни народи разабираће за нас, кад виде да у култури иза њих далеко не изостајемо. — Да, биће одзива, ако ова два најглавнија фактора у народу почну крчити тај тропити пут. Они су катри, само ако су вољни, и ако им срећа њихова народа на срцу лежи. На њих и управљамо ове ретке. Српска књига у овој прилици од њих много очекује, њима се повјерава и у њих се нада. Само, дај Боже, да се у надању својем и не превари!

Загреб, мј. октобра 1899.

Задругар.

Историјско-културни положај да нашњијех Грка.) Грци су најприје политички подлегли Римљанима. Њихов први допир био је наравно ратног карактера. Отуда главни дио позајинца из латинског језика биле су ријечи за војску и ратовање. У томе су Римљани били вазда учитељи и морали су бити особито Грцима, који нијесу никад долазили до велике организације војске. Али су Римљани имали и више административно образовање него ли Грци, и они су га развили у новој престоници на Беофру, Византу. Римска управа са својом чврстом бюрокрачком прилијепљивошћу прешла је на Византинце, и с њом сва бюрокрачка терминологија. У кућном животу римска надмоћност уведе многе ријечи за кућу и њезине дјелове и за економију. Италијански, особито млетачки културни утицај, чије језичке трагове даље имамо слиједити, био је от већијех посљедица, у колико је византиска култура посљедњијех вјекова царевине осиромашила и укочила се, и у колико је јача била зависност Грка од романско-италијанског карактера, под којим је Визант стојо 250 година. Не само у морепловству изаостадоше Византинци од једнајестог вијека иза западне Јевропе, него и у осталијем занатима и раду мира, као уопће у свему, што се односи на боље и углађеније живљење. Особито очевидно истиче се млетачки утицај трговине и индустрије. Као што се види, Италија играла је улогу према Грцима у средњем вијеку пету као Фран-

цуска према Англасаксима: учинила им добра више и финије културе приступачнија, и тијем до неког степена успоставила њихове везе са западом. Између доба додира са Римљанима и Млетичима, у седмом и осмом вијеку, Грци су дошли у додир са Србима. Али овај додир имао је више психо-етнолошкијех него ли језичкијех посљедица, што се може разумјети по нижиј култури српској. Може се рећи, да су Срби унијели у грчки језик ријечи, које се односе на шуму и поље, као и на производе шумске, па тако и на земљорадњу и сточарство. Римљани, Словени и Италијанци сви скупа нијесу могли уплиивсати на грчки језик, као што су Турци уплиивсали. И то се може разумјети, кад се узме у обзир не само бројна превласт него и материјална снага Турака. 275-годишње господарење над Грчком, него особито душевни пад Грка последије пада Цариграда, као и везе њихове још из византинскога доба са истоком. Тако се може схватити одакле у ново-грчком језику толико туректијех ријечи. Али већина туректијех ријечи, које су се у грчки језик увукле, припадају арапском и персијском језику, тако су Турци били само посредници источне културе. У домаћем животу јаче се истиче утицај турске културе. Особито је карактеристичан турски утицај у народној пошњи грчкој. Нема ниједне старогрчке ријечи за један комад одијела, него за јевропско одјело романеке, а за народно словенске и турске ријечи. Културни положај пређашњијех Грка можемо себи преставити са три фронта: западњим (Италија), сјеверним (арбанашко и српско земљиште), источним (турско). Западни је био најслабији, у колико је јака култура продирала линију. Сјеверна линија је били најјача: она је продирала у туђе земљиште, и мало позиција изгубила. Источна линија била је између двије прве: јача од западне, али слабија од сјеверне; она је јаке поразе претрпјела, али и њеке побједије одржала. Као у језику и у душевном животу, тако и у народном темпераменту опажа се јака али још недорасла примјеса јужнијех страсти и живахности са источном флегмом и словенском искреношћу. Будућност ће показати, хоће ли грчком народу поћи за руком, да тако преради разне елементе, које је примио, да постане засебна индивидуалност. Та смјеса му не стоји на пут, и не треба да је се стиди, или да је нијече, на прогив може му корисна бити, као што дају примјер Инглези, који су у пркос смјесе у крви и језику најиндивидуалнији народ у Јевропи. Да и у Грчкој има услова за то, показују Арбанаси, који се све више асимилирају Грцима. Можда ће поћи за руком Грчкој још, да добре стране јевропске и источне културе у једну нову цјелину претопи, и тако, као у старо доба, да опет постане чврст мост културе између Азије и Јевропе. Само овај мост не смје бити ограђен старијем рушевинама, као што Грци још мисле, него модернијем, живијем културнијем материјалом. (Карл Дитерих „Die grenzbote.“)

зно. Кад почиње жетва жита, берба кукуруза и винограда.

Животиње.

Којих животиња има највише а којих најмање. Поброј све, које знаш, међу звјеровима, глодарима, птицама, гмизавцима (као корњаче, гује, гуштери) водоземцима и рибама.

Народ — племе — братство

а) Који народ племе братство живи у мјесту. Је ли од старина ту и има ли података историјских или предања, кад је дошао, ко га је довео овдје и чега ради. Има ли осим српске народности и друге. Има ли осим православних и других вјероисповјести и кавких. б) Каквим се пословима уопште баве мјештани и којим радњама имају највише склоности. в) Како су тјелесно развијени људи а како жене, по крупноћи и висини? г) Каква је маст коже, косе и очију? Каква се срета најчешће, а каква најрјеђе? д) Које су болести најчешће и од којих народ највише слаби? ђ) Је ли народ у бољој, или истој, или гореј снази према предцима (шта народ о томе мисли)? Има ли и колико њих годишње, који се ослобађају од војске и кулука због тјелесних недостатака. Зашто је болест распрострањена, је ли болест стајна и који јој највише подлежу по полу, годинама и занимању? ж) Шта је узрок болестима?

Станови.

а) Како су и од чега градили прије, од чега се граде сад, јесу ли пространи, високи, суви. б) Има ли повише соба и зашто која служи. Колико њих обитавају у соби. Је ли чистота заступљена у кући и око ње. Има ли око куће још каквих зграда, од чега се праве и зашто служе. в) Је ли стока удаљена или у близини станова. г) Какве су пећи у кућама (земљане, плехане или гвоздене) и чим их згрп-

НАРОДНА ПРИВРЕДА.

(Празник „дрво-сађења“) — У Америци постоји лијепо обичај, да сваке године њихове народне школе у извјестан дан, празнују велики празник дрво-сађења који они зову дан дрвећа. Постао је тога празника није давнашњи, већ је почео од 1872 год. и дао је Америци огромне резултате. У држави Небраски, која је дотле била без шума, губернатор се домишљао, како да је пошуми и паде му на памет срећна мисао да предложи школама да установе названи празник за дјечу. Послупаше га, и установише. Прва година дала је милион садница а остале године за њом давале су ни више ни мање по 400 милиона. Брзо се распростре овај обичај по цијелој Америци и благодарећи њему, многи крајеви који су били без шума, или у којима није било бив никаквог растања, постадоше шумовити и то све трудом питања народних школа.

Директор народних школа у Бесарабији (у Русији) падао је распис потчињеним школама, да и они заведу празник „дрво-сађења“, у њиховим школама и у том распису навео је за примјер што горе испишасмо. Он вели, да ниједну доказивати, како би установљење таквог обичаја у Русији, а нарочито у јужној Русији, гдје је несумњиво доказано, да су честим неродницама, у већини случајева узроци оскудиности шума, које се грамазито и варварски истребљују услед чега атмосферска таложена која од времена на вријеме падају, брзо се испаравају, те усјеви подлежу рђавом утицају суше.

Ту с правом вели „Одески Листок“ (из кога видимо ову биљешку), да се не треба ограничити само на школске баште и на воће, него треба усгрђивати овај празник тако да му саучесник буде и сам народ, те да се засађују дрвећем путеви, стијене и друга оголићена мјеста, као и засађивање паркова и т. д.

Опит празника „дрво-сађења“ био је устројен прошле године у једном реално харковске губерније, и дао је крајем резултат. Као што се види, велика Русија хоће да заводи лијепо американско обичаје.

А да ли би нама користио оваки обичај, мислим да и нама није нужно то доказивати. Па да ли ћемо бити срећни да поздравимо коју нашу школу са увођењем овог донета лијепог празника? Идемо да видимо. Ми ово износимо таман у атодан час, кад се још ове године може то покушати.

(Која или крава?) — У посљедије вријеме пољопривредници на западу обрађају мало већу пажњу гајењу коза. Да би се видјело колико је коза за економију важна, један чешки лист ставља ову сразмјеру између козе и краве, која је рачуном ухваћена у Швајцарској, гдје се гајећу коза велика пажња обраћа.

Коза по тежини својој од 35 кгг. потребује дневно око 105 кгг. сјена, а за то да у средњу руку 172 литра млијека. Ако рачунамо литар млијека по 15

јевају? (дрветом и којим, сламом, баломом и т. д.)

Покуштво.

Који су судови у кухини, у којима се куха, из којих се једе и у којима се залив хране. Поброј имена њихова и од чега су (земљани, метални и од каквог метала); Каква је намјештај по собама и од чега је састављен. Спаваћа соба шта све има; па чему укућанини спава. чим се покрива и од чега је све то грађено. Какве су оставе ствари у спаваћој соби. Је ли она пространа, видна и довољна. Да ли мјештани у соби, у којој спава, оставља и своје мокро рухо, да се суши и испарава и је ли загушљиво?

Одјело.

а) Како одјело носе људи, дјеца и жене? б) Опиили сваки дио одјела и пие му. в) Мијења ли се одјело према времену, лети и зими, и шта се мијења или додаје код људи, шта код жена а шта код дјеце? Какву обућу носе љети а какву зими. Је ли склон народ кићењу и каквоме?

Хљеб.

Од кога се брашна гради, је ли кисео или пријесан? Који се хљеб најчешће једе, а који најрјеђе (кукурузни, пшенични, јечмени, овсени, хељдани, ражани). Како се кукурузно брашно једе чешће (умијешано или кувано)? Који хљеб најрадије једе, а који по нужди? — Како и ко мијеси хљеб, гдје га пече, у чему и како?

Храна.

а) Колико има дневних obroka и шта се о коме obroku једе најчешће? б) Чим се народ хране и како зготовљава мрсна јела? в) Чим се о посту хране и како готови посна јела? г) Колико има постова, како се зову и у које доба године падају. Да ли осим општих, заједничких постова, имају поједини и засебни (на пр. зајетине и т. д.). Је ли чешћа биљна или

ЛИСТА К.

ПИТАЊА

СРПСКИМ УЧИТЕЉИМА, СВЕШТЕНИЦИМА, ЛЕКАРИМА, ТРГОВЦИМА и т. д.

Господин. Драгутин Илић, српски писац, који се бави од овога љета у Црној Гори, наукао је, да напише књигу под насловом: Црна Гора, у којој ће бити тачно изложене географске, етнографске, просвјетне, економске, хигијенске и т. д. прилике наше земље. За то је управно питања, која наниже доносимо, нашим учитељима, свештеницима, трговцима и т. д. с молбом, да му на њих одговоре, у колико допиру њихова познавања њихове околине.

Ево нашијем, особито млађијем људма од пера широког поља књижевног раду, и ми се надамо, да ће се они у њему и одликовати.

Ево тијех питања:

Мјесто.

1. Мјесто, у коме се налазите. Срез коме то мјесто припада. Колико је удаљено од капетанијекога средишта и на којој се страни сунчаног налази од капетаније. Има ли од капетаније друма; је ли колески, коњанички, водени или пјешачки. Колико душа има ово мјесто, коме Братству или Племену припадају.

Основни облик мјеста по висинскоме положају: које су планине у томе мјесту највише, какви су нагиби планинама (благим, стрмени, јесу ли косе широке или уске и т. д.) Јесу ли планине под шумом, узоране или голети. Која шума и какве врете биља успијевају. Имају ли дотичне планине лавора, потока, ријека и у опште живих или мртвих вода. Како је својим висинским обликом дотични крај нагнут (истоку, западу? и т. д.) Како се са ових планина разлилазе воде и гдје теку?

Ријечна мрежа.

1) Каквих ријека, рјечица, језера, притоцица и т. д. има у мјесту. Одакле теку, кроз која мјеста теку? 2) Јесу ли бујне или благе, у које доба године набрекну, наносе ли квара или су корисне по земљу? 3) Како је порјече у томе мјесту (бреговито, брежуљасто, равнo, уско, широко, засијано, шумовито или пусто.) 4) Имали ли ријеке браве, слапове и је ли широка? Има ли риба и каквих врста? Је ли пловна и ако није, зашто? Које су притоке, одакле долазе и гдје утичу и колико су дуге?

Клима.

а) Каква је клима (блага, оштра, влажна, суха, топла?) Који вјетрови владају и у које доба године. в) Који доноси кишу, сунјег или сушу. г) Јесу ли кише бујне и дуге и када су најчешће? д) Који су мјесеци најтоплији, а који најхладнији, који најсувији а који влажни. е) Долазе ли климатске разлике према сусједним мјестима од планинскога правца или од других утицаја (на пр. што се докучује са морском струјом, што је отпор долине или клинца нагнут оном или оном правцу и т. д.) ж) Је ли климат предеоин (мјесни) или припада климатској области цијелога среза (капетаније или области). Што највише у дотичном климату устјева. з) Кад настају мразови а кад престају, колико траје љето у најширем значењу?

Земља.

а) Каква је земља у долинима а каква по брдима, је ли плодна и како се зове (прица, смољница, прескуша и т. д.) Зашто је перодна? Какве су стијене (кречне, пјесковите, и у колико је могуће рећи и име минералношко или како их народ зове.) Јесу ли кристаласте или нијесу. Што на тој земљи највише успијева и какво је биље најчешће. Развја ли се рано или по-

пара, то за 100 кгр. сијена што коза утроши добијамо 24-50 динара.

Крава напротив по тежини својој од 450—500 кгр. потребује дневно 12 кгр. сијена а даје сразмјерно 5 литара млијека. Да би се изравнала млијечност козе, морала би дати 19—20 литара или четири пута више. Храном једне краве могу се добро издржати 8 коза. Тих осам коза дају годишњи приход од 432 динара а крава само 270 динара.

Из овог рачуна види се, да је коза далеко пробитачнија за гајење, од краве, и да наш народ право има што вели, да је коза сиротињска мајка.

Услијед овога, у Њемачкој обраћају особиту пажњу гајењу коза и заводе тамо нарочите заводе ради распрострањења, а доказ је томе још и тај, што се из Швајцарске много коза извозе за Њемачку.

У погледу на гајење коза, поједине државе по статистици овако стоје: Швајцарска на 1000 становника има 146 коза; Аустрија 43, Ческа 56, највише коза има Грчка, 1725 на 1000 становника.

Истина је, да коза сатире шуму и да је штетна за баште и воћњаке, те из тих разлога неки би, да их сатру. Али, кад се узме у обзир њена користност а осим тога и могућност да се спречи од штета, онда би доста вриједно било да се наш пољопривредник заузме за гајење коза, јер никако коза није крива што чини штету, него је крив онај што је пушта. Та наши неки крајевни покосише шуме и за невинне овцице, а камо ли за козе, али, томе нису криве ни овце ни козе, већ једино наша — немарност.

Марљивом домаћину дакле коза може бити од велике користи.

„Тежак“

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ

Цетиње, 22 октобра.

(Дан престављења Св. Петра Цетињског) прослављен је свечаним богослужењем у манастирској цркви, у којој је на вјетеру отворен био живот Светитељев. На Архијерејској служби присуствовала је Њажевека Породица и мноштво побожног народа из мјеста и околине, који је читав дан приступао св. животу.

(Из Митрополије.) У уторник 19. ов. м отпутовао је Високопреосвећени Митрополит Митрофан преко Подгорице и Липје Ријеке у Колашин, да на Блашани и у Шинтарици освешта двије новоподигнуте цркве. По највишеј из Колашина, при свој даљини пута, стигао је г. Митрополит за један дан и по из Подгорице у Колашин.

(Из позоришта) Кремановићева позоришна дружина дала је до сада четири преставе. Прву преставу споменути смо у потонем брју са признањем. Други комад „Једна ноћ у Берлину“, шаљива игра од Њајзла, такођер је био добар. Али трећи комад „Трули дом“ од Туџића није за нашу поворницу. Тај је комад из руског живота, из ког би се имало износити за поуку свијем Словенима много добријех примјера.

месна храна или је мјешевита? д) У колико сахата дневно пада који оброк и како се који назива. б) Која су варијета најчешћа и има ли га кроз цијелу годину довољно. ж) Које се месо највише а које најмање троши, и то, у које доба године? з) Које се месо суши највише и шта се од биља, нарива и меса за зимницу оставља? и) Која је храна главна сељаку? к) Које се месо од пернатих живина најчешће једе а које најређе, и зашто? л) У које се доба године сразмјерно најбоље хране?

Мрс

а) Која су најчешћа јела у мрс и како се готове. б) Чорба (кисела или слатка) од каквог меса и са каквим зачином. в) Чим се замасти. г) Варива (која и чим зачине). д) Биле (купус, кељ, кртола и т. д. чим се зачини). е) Рибе (које и како их готове). ж) Брашна мрс (како се зове која, н. пр. пита, гибаница, и т. д.) како се мјесе и с чим. з) Цицваре (од чега и како граде). и) Качмак (како га називају и чим га зачине: млијеком, скорупом, јајима и т. д.). к) Печења. л) Како припређују пернату животињу? м) Од јаја граде ли и како храну. н) Зејтин, маст, масло, како се употребљује и шта се највише употребљује и кад?

Пиће

1) Вода, што је мјештани пију, је ли изворска, ријечна, поточна или кишница, је ли лака или тешка за пиће, каквога је укуса и има ли задаха на земљу, или друго што. 2) Ракија; које има највише и која се најчешће пије: лозова, шљивова или друга која? 3) Пије ли се много или мало? 4) Како је парод у опште расположен према шпиритуозним јачим и слабијим пићима? 5) Је су ли пића домаћа и са стране и шта се радије пије: ракија или вино? 6) Вино; је ли вино домаће или страни, какво је и пије ли се у великој количини. 7) У каквим судовима држе воду а у каквим друга пића?

а не — трулеж. Синоћ је дружина представљала три мања комада. „Јединица“, комедија од Лабића и Мишела, држала је у најбољем расположењу публику; али „Повратак“, драма у 1 чину од Туџића, морала је покварити то добро расположење, јер је кроз неморална Млади радник тек се оженио иде у фабрику, да тече што треба на селу младој жени и њеној још јакој матери, која прима у кући богата млада момка код своје шћери, која га већ пита, хоће ли вољети чедо што носи под појасом, а он јој одговара: као своје! У очи Божића долази млади муж дома, без једне руке, али са иљадарком, што му је исплатила фабрика за изгубљену руку. Кад су мати и шћер видјели иљадарку, наваљују на осакатеног радника да одма иду из села, и ако је ноћ у очи Божића, али једна сусједка долази и каже мужу што све село зна. Ту настаје грозна сцена. Долази по обичају прељубник и осрамоћени муж га убија. И то све ноћу уочи Божића, о ком нема никаква знака у кући, већ што су се справљали у цркву. Мати и кћи, и ако младе и јаке, бране се да су морали примати у кућу туђа момка из нужде! Па и сам радник постаје одвратан, тек нам у огорчењу каже муке, које је поднио, кад је руку пружио, да му је машина самеле, само да добије иљадарку! И сусједка, која хита да прокаже, одвратна је. А прељубник? И ако је у сарајевској „Нади“ штампана ова „драма“, ми не бисмо жељели, да се нигдје међу Србима представља. Срећом је трећи комад, Трифковићев „Бубавио писмо“ опет зачинио вечер. Толико о репертоару. О глумцима можемо уопште рећи да задовољавају. Г. Милоановић добро успјева и у шаљивијем и у озбиљнијем улогама. Синоћ на прилику и као отац јединице и као осакатени радник изврсно је играо. Г. Кремановић је добар комичар, који нам се највише чинио смијати као црквенак у „Једној ноћи у Берлину“. Гђа Милоановићка добро врши све своје улоге, али нам се чини по синоћној матери да би најбоље успјевала у драматскијем улогама. Гђа Кремановићка и г. Вуковић имају лијепу глумачкога дара у љубавијем улогама и као млади почетници задовољавају, али им треба још школе у изговору и у артикулацији, коју треба да умјере. А имаћемо прилике да се још боље упознамо с њима, само препоручујемо, да се не износе на нашу позорницу комади горепоменутих слични Туџићевим.

(Из главног одбора за скупљање добровољних прилога на подизање дома умоболних.)

(Наставак.)

Преко главног школског надзорника г. Ђура Поповића г. г. Браћа Јовановић, књижари из Панчева приложили су 50 фор.

Преко окружног одбора Брског приложили су из општине Маршанићке:

	фор. н.
Г. Ком. Јовица Радовић	— 20 —
„ Кап. Драго Радовић	— 5 —
„ Ђуро Стојанов	— 1 —
„ Зеко Блажов	— 3 —

Посластице

Какве посластице (слаткише) најрадије једу и од чега се граде?

Просвјета.

1) Школа а) Од када постоји у мјесту, колики је просјечни број мушке а колико женске дјеце? б) До постанка ове школе је ли било писмености и ко је учио народ. в) Може ли се ухватити ма и приближан рачун о проценту писмености у томе мјесту. 2) Црква — Манастир. Кад је зидан, ако је у старије доба има ли предања и какво је? б) Посећује ли народ богомољу, кад је највише посећује и ко најчешће иде у цркву (према добу година и полу) Има ли Црква или Манастир славу и како је прославља?

Трговина

1) Каква је трговина у мјесту. 2) Ко је обавља 3) Која најбоље пролази? 4) Имају ли мјештани склоности за трговину и за којом граном највише. 5) Од куда се увози туђ есап и који највише, 6) гдје се извози своја производа и која највише?

Индустрија

1) Имали је, која је и како успјева? 2) Ко је обавља 3) Имају ли мјештани склоности према томе послу и 4) је ли било још какве индустрије и зашто је престала?

Занати

в) Поброј све занате у мјесту. 2) Ко их ради. 3) Имају ли мјештани склоности према занатима, а ако их немају, зашто?

(Свршиће се.)

Иван Мињин	—	—	1	—
Перко Савов	—	—	1	—
Нишо Божов	—	—	1	—
Оф Борђија Вукалов	—	—	1	—
Раде Бајов	—	—	1	—
Петар Ђоков	—	—	1	—
Милван Матов	—	—	2	—
Живко Веков	—	—	2	—
Ђано Башов	—	—	1	—
Спако Стојанов	килогр.	жита	7 1/2	
Ново Стојанов	„	„	7 1/2	
Милван Илијин	„	„	45	
Станиша Перишин	„	„	15	
Поп Лука Радовић	„	„	45	
Томица Марков	„	„	15	
Мило Филипов	„	„	15	
Нико Филипов	„	„	15	
Тико Јокв	„	„	7 1/2	
Шуто Радивојев	„	„	7 1/2	
Кево Лазарев	„	„	7 1/2	
Бошко Милин	„	„	7 1/2	
Саво Милин	„	„	7 1/2	
Радован Мићин	„	„	7 1/2	
Кусо Гашов	„	„	7 1/2	
Тале Радованов	„	„	15	
Ико Савов	„	„	7 1/2	
Мијајло Иков	„	„	7 1/2	
Ново Јокичин	„	„	7 1/2	
Шуто Илијин	„	„	15	
Милош Раичев	„	„	7 1/2	
Радован Раичев	„	„	7 1/2	
Видо Раичев	„	„	15	
Јован Вукићев	„	„	15	
Станко Спасојев	„	„	15	
Иван Спасојев	„	„	7 1/2	
Петар Заков	„	„	7 1/2	
Вулета Радованов	„	„	7 1/2	
Перован Радованов	„	„	7 1/2	
Кусо Јовичин	„	„	15	
Тале Стеванов	„	„	15	
Мића Стеванов	„	„	15	
Мујо Стеванов	„	„	7 1/2	
Лазар Милин	„	„	15	
Петар Заков	„	„	7 1/2	
Милош Радованов	„	„	15	
Гинго Нешов	„	„	7 1/2	
Крсто Рашков	„	„	7 1/2	
Марко Јокв	„	„	7 1/2	
Цале Радојев	„	„	7 1/2	
Драго Милованов	„	„	7 1/2	
Мирко Милованов	„	„	15	
Ђуро Николин	„	„	45	
Беко Николин	„	„	7 1/2	
Петар Николин	„	„	7 1/2	
Живко Николин	„	„	15	
Томица Милутинов	„	„	15	
Милош Раков	„	„	15	
Спасоје Раков	„	„	7 1/2	
Мирко Ђоков	„	„	15	
Стеван Спасојев	„	„	7 1/2	
Шабан Пунишин	„	„	15	
Милун Ђиров	„	„	7 1/2	
Секула Милијин	„	„	15	
Милосав Павићев	„	„	15	
Минго Мујов	„	„	7 1/2	
Машан Милићев	„	„	7 1/2	
Јанко Ђуров	„	„	15	
Мадо Синанов	„	„	7 1/2	
Лука Синанов	„	„	7 1/2	
Беко Синанов	„	„	7 1/2	
Радоња Драгов	„	„	7 1/2	
Лука Радованов	„	„	15	
Пуниша Новичин	„	„	15	
Гајо Новичин	„	„	7 1/2	
Тодор Јокв	„	„	7 1/2	
Јован Горашев	„	„	7 1/2	
Павле Папов	„	„	7 1/2	
Томица Живков	„	„	15	
Бекича Нешов	„	„	15	
Никола Нешов	„	„	7 1/2	
Мијат Магов	„	„	7 1/2	
Тома Магов	„	„	7 1/2	
Никола Токов	„	„	30	
Стојан Милетин	„	„	7 1/2	
Драго Савов	„	„	7 1/2	
Веко Микоњин	„	„	15	
Јанко Нишов	„	„	7 1/2	
Богдан Иванов	„	„	7 1/2	
Шуто Радованов	„	„	45	
Раде Мргудов	„	„	15	
Павић Ђуров	„	„	30	
Илија Новов	„	„	7 1/2	
Гиле Крстов	„	„	7 1/2	
Машо Ђиров	„	„	30	
Лазар Раков	„	„	7 1/2	
Лале Јованов	„	„	7 1/2	
Бајо Лалев	„	„	7 1/2	
Новица Мидуров	„	„	7 1/2	
Лазар Мидуров	„	„	15	
Штепан Савов	„	„	7 1/2	
Тодор Макенмов	„	„	7 1/2	
Зеко Тошов	„	„	7 1/2	
Драго Тошов	„	„	7 1/2	
Јошо Груничин	„	„	15	
Јован Јовичин	„	„	15	
Шутан Ђоков	„	„	7 1/2	
Марчин Живков	„	„	15	
Новак Живков	„	„	15	
Јанко Ђиров	„	„	15	
Шого Штепанов	„	„	7 1/2	
Петко Штепанов	„	„	7 1/2	
Радивоје Раков	„	„	7 1/2	
Раде Радосавов	„	„	15	
Раде Токов	„	„	7 1/2	
Рашко Милијин	„	„	7 1/2	
Ђуро Токов	„	„	7 1/2	
Радивоје Туров	„	„	7 1/2	
Велиша Ђоков	„	„	7 1/2	
Радован Милованов	„	„	7 1/2	
Филип Милованов	„	„	7 1/2	
Мијајло Милованов	„	„	4 1/2	
Алекса Шујов	„	„	7 1/2	

Велимир Максимов	„	„	7 1/2	
Марко Максимов	„	„	7 1/2	
Симо Матов	„	„	7 1/2	
Јанко Ристов	„	„	7 1/2	
Петар Алексин	„	„	7 1/2	
Лука Матов	„	„	7 1/2	
Митар Матов	„	„	7 1/2	
Ђепош Јанков	„	„	7 1/2	
Радоје Јанков	„	„	7 1/2	
Милош Божичин	„	„	15	
Рако Радојев	„	„	7 1/2	
Крсто Јанков	„	„	7 1/2	
Марко Рашков	„	„	7 1/2	
Штепан Боров	„	„	7 1/2	
Томица Крстов	„	„	7 1/2	
Вукалија Петров	„	„	7 1/2	
Милић Петрованов	„	„	15	
Вулета Милић	„	„	7 1/2	

Радоје Блажијин	—	—	1	—
Лазар Станојев	—	—	1	—
Глигорија Благодитин	—	—	1	—
Глигорија Ђиров	—	—	50	
Радоје Станишин	—	—	50	

Свега фиорина а. в. 94 —

и 1067 ока жита

Од првих приложника 13386 фор. и 06 н.
50 ока жита, 1 ован и 7 надница

Укупна сума до данас 13524 06,

1117 ока жита, 1 ован и 7 надница.

(Наставиће се.)

РАЗНЕ БИЉЕШКЕ.

(Удаба удове аустријске престолонаследниковице.) Сад већ и дворски кругови у Бечу допуштају, да ће се удова престолонаследниковице Стефанија удати за мађарског грофа Елемира Лоњаја. Вјенчање ће се одржати почетком мјесеца новембра у капели аустро-угарског посланства у Лондону, гдје ће нови брачни пар остати неко вријеме, а затим ће доћи у Угарску, на добро грофа Лоњаја. Удова престолонаследниковице је пред краљем већ по прописаном церемонијалу изјавила, да се одриче свих права, која је имала као надвојоткиња аустријска, и наравно, да више неће носити ни наслов „удовице престолонаследниковице“, који је наслов краљ установио послједице смрти престолонаследника Рудолфа. Апанажа од 420.000 фиор, коју је Стефанија досада добијала, смањити се на 100.000 фиор. годишње. Из Лаксенбурга и Хофбурга поћиће Стефанија само оне ствари, које су њена лична својина. Кћи Стефанијина, надвојоткиња Јелена-вета, која ће скоро навршити 16 година, чим јој се мати уда, биће проглашена за пунољетну и добиће свој засебни двор. Младожена Стефанијин, гроф Елемир Лоњаји, родио се 24. авг. 1863. год. 1885 ступио је као кандидат-неубеник у министарство иностраних дјела, те је био додијелен букурештанском, па римском, лондонском и петроградском посланству. Год. 1896., кад га је краљ подигао у наследни грофовски сталеж, Лоњаји дође за савјетника посланства у Рим. Гроф Лоњаји је потомак прастаре мађарске племићке породице, чији су чланови од најкада играли важну улогу у историји Угарске. Младожена Стефанијин је син грофа Едмунда Лоњаја, а унук Гаврила Лоњаја, који је у 40-им годинама играо одличну улогу у политичком животу. Поријекло маке гроф Лоњаји да некаже све до времена, кад су Мађари дошли овамо. Један његов предак Ђорђе од Лоње, спасао се са краљевим Белом год. 1032. у Пољску, па се послједи вратио с њим у Угарску и остао поред њега, кад је Бела сипа на престо.

(Насељене Буре у јужној Африци.) Године 1601 насељене се први јевропски насељеници у Капланду. Њене их послата холандско-источно-индијска компанија, да подигну станицу, гдје би се понова могле снабдјети животним намирницама холандске лађе, које путују у Потоци Индију. Они насељеници били су већим дијелом холандски сељани, или, како су се сами звали, бури, али су били појачани и придошлицама. Немцима и Французима. Колонија тако брзо процијета да је већ 1620 год. привукла на се погледе Инглеске, те Инглези издадоше прокламацију, којом се прогласише за господаре ове колонизоване области. За први мах овај проглас није имао последница, али пошто Бури за Инглезе нијесу хтјели да чују, помислише да неће бити на одмет подоћи тврђаву. Тако, за обезбјеђење својих права, подигоше тврђаву 1652 год.; и она је тврђава камен темељац данашње вароши Капштата. Дуже од читавог вјека могли су се Бури неузмируени посветити ширењу својега имена. Које уговорима са урођеничким племићима, које љутим бојевима са њима — у којима су Бури чеши допадали љуте невоље — они присвојили себи све неће и веће области, и подижући плантаже на мјестима погодним за својега изобиља у води и паши, одмах су их и насељавали. Пошто се насеобина нагло развијала то она даде Инглеској повода, да понова обрати своју пажњу на њу. Узевши као разлог прокламацију из године 1620 појаве се 1782 год. пред Капштатом инглеске

лађе и нападају на тврђаву. Али Бури су се тако храбро бранили, да су се Инглези опет морали повући. Али 1795 год. понови инглески напад. Адмиралу Елфингтону и генералу Клерку пође за руком, да побједе Буре и ако су се љуто бранили, те 1795 морадоше признати инглеску владу. Али у Амјенском миру, т. ј. којим се расправиле распре јевропских сила, припаде Капланд Холандији. Но то није сметало Инглеској, да 1805 г., пошто је код Трафалгара уништила француску поморску силу, поново пошаље убојне лађе у Капланд. Генерал Бер искрца се са шест пукова, протјера холандског намјесника и његове чете, те 16 јануара 1806 године заузме насеобину у име Инглеске. У колонији бјеше тада 22000 јевропљана и њихових потомака, готово искључиво холандског поријела, који се стадоше исељавати на сјевер, да се ослободе инглеског господства и ту основаше засебне данашње републике Оранж и Трансвал.

(Дочек адмирала Дуји-а у Америци) Славни побједилац кавитски, адмирал Дуји (Dewey) стигао је недавно у Њу-Јорк. Американци су били ван себе од одушевљења при дочеку свог јунака. Они су сами себи надмашили у настранистима. Дуји, кога су чекали тек у петак, стигао је већ уторак, баи кад бјеху у јеку припреме за његов дочек. При свем том, на први знак, загудиле сирене на бродовима, куће се освјетлиле, дућани се затворили, а улице се напуниле народом. Викало се, тапшало и свирало у трубе. „Њу-Јорк Хералд“ пише тим поводом „Њу-Јорк је ван себе због Дуји-а.“ За мало на пристаниште њујоршко пружаше најлепшу слику из свих времена западног полушара. Обала бјеше дивно освјетљена, а патромети пуцаху на 12 мјеста. Таког призора не бјеше никад у Њу-Јорку. Искупило се до два милиона гледалаца. Причају, да се један Американец убио, што није досио, да и он учествује у славењу побједоносног адмирала. Одудушевљење се расло доласком нових тисућа људи на жељезничким возовима, што сваки час стижаху. Један једини човјек био је миран, то бјеше сам адмирал Дуји. „Чинићу оно, рече он смјешају се, — што становништво њујоршко буде захтјевало од мене.“ Али кад њујоршце жепскише, у својем напвном одушевљењу, намјери, да са старим адмиралом поштују као и са младим поморским потпоруцином Хобзоном, т. ј. да га љубе, адмирал се одма одрече таког задовољства и мудро остаде на броду. Кад нијесу могли да добију свог јунака, становници њујоршки пренесоме своје одушевљење на његова сина, његова брата, његове сроднике и сроднице, што бјеху у граду. Њих су до неба узносили. По том необичном усхићењу морало би се мислити, да Американци ријетко имају за то прилике. Али то ваља друштво схватити. Адмирал Дуји је англофил, па и сам је поријеклом из инглеске породице. „Његови подвизи — веде инглески листови — јесу у чисто англо-саском стилу.“ — „И није се чудити томе — додају ти исти листови — јер он води своје поријекло управо од стародавног британског проја — од Алфреда Великог.“

(Окрњени споменици). Листови до носе да је свршен у Берлину беспримјеран вандализам над мраморним споменицима, што стоје у т. зв. Sigessallee. Ти споменици, које је цар Вилхем II. о свом трошку подигао, приказују пруске владаре од Бранибора и иза сваког споменика има два споменика у попречу, што онјеквје-чавају два најодличнија човјека из доба дотичног владара. Та попреча су варварски атентатори изабрали за предмет своје пусе те жеље за разарањем. Седам тих спородних споменика је грозно окрњено. У групи књаза Алберта Медјејда скрхана је пастирска палица браниборског бискупа. У другој групи одбијен је нос са споменика и испарано лице. Трећем су одбили прете с десне руке и опет одвалили нос. Сличне штете извршили су непознати зликовци и на другим споменицима. Скоро са свих споменика поодваљивани су носови. У Берлину су силно огорчени због тог вандализма. Зликовцима још нијесу ушли у траг.

Телеграми Бечког „Кор. Бира“.

СОФИЈА 16 октобра. — Књаз је отворио сабрање престоним говором у ком истиче и промјенљиву ода-ност ослободитељки Русији. Са осталијем великим силама и сусједним државама, особито са Султановом владом установљени су најповољнији односи. Изражава народном заступништву своје живо задовољство свечанијем дочеком, који му је приредио Цар Франц-Јосиф.

БАРЦЕЛОНА, 16 октобра. — Проглашено је обсадно стање у покрајини.

ПАЗИЗ, 17 октобра. — Гроф Муравјев је кренуо за Дармштадт.

БАДЕН-БАДЕН, 20 октобра. — Руска Величанства приспјела су и дочекана на станици најердачније од Великовојводеког пара и Наследника, па су се у вечер повратила.

ЦАРИГРАД, 20 октобра. — Свети синод изабрао је српског архимандрита Фирмилијана за скопљанског митрополита.

БЕЧ, 20 октобра. — Присио је грчки Краљ Ђорђе.

БЕЧ, 22 октобра. — Фравц Јосиф посетио је Краља грчког. Састанак је трајао три четврти врло срдачан. Краљ грчки је одвратио посјету.

БЕРЛИН, 22 октобра. — „Нордајче“ изјављује неоснованом тврдњу листова, по којима ће састанак руског Цара са њемачкијем бити само проста поздравна посјета. Ова тврдња има намјеру да ослаби политичку важност састанка.

Трансвалско-Инглески рат.

ЛОНДОН, 16 октобра. — Парламенат је одложен престоним говором, који изјављује дубоки бол Краљичин због смрти тако ваљанијех официра и војника. Истиче са признањем усвајање кредита ратног. Изражава повјерење у Божиј благослов. Зависаће од парламента и војске успостављање мира и реда у јужној Африци, уз охрану части Велике Британије.

ЛАДИСМИТ, 16 октобра. — Бури су удрили на Дундеу и заузели оближње брежуљке.

ЛОНДОН, 18 октобра. — Вијести из Мафекинга до носе да је бомбардирање почело 23/10 и трајало 3 уре без великијех штета. Сјутри дан позив да се град преда био је одбијен. Бури заузеше висове, а Инглези изађоше и измијенише пушкарање са непријатељем, па се повратили у град. Мајор Сиднеј Веб остао је тешко рањен. Губитци Бура непознати. По вијестима из Каптовна знатне силе инглеске иду из Ладисмита пут Ломбардског. Скадров хусара напав је непријатеља, који је осуо јаку ватру из артиљерије и пушака и заузео јаке позиције, одакле их Инглези нијесу могли сузбити.

ПРЕТОРИЈА, 18 октобра. — Вијест од 27/10. дође да је Мафекинг у пламену.

ЛАДИСМИТ, 19 октобра. — Јучер у јутро Бури отпочели канонаду, која је умукла после седам метака инглескијех батерија.

ЛОНДОН, 19 октобра. — Званична депеша јавља о давањој битци код Ладисмита, да су Бури сузбијени. Инглески губитци 100 мртвих, непријатељски виши.

БЕРЛИН, 19 октобра. — Одговарајући на депешу заповједника свога пука, којом јавља полазак у јужну Африку, Цар Вилхелм је управио пуку „збогом,“ желећи да се сви здраво поврате.

ЛАДИСМИТ, 20 октобра. — Јучер после подне генерал Вајт напануо је непријатеља са свом силом, сузбио га више миља, али се није приближио непријатељском стану. Војска Вајтова, осим два батаљона, повратила се у своје квартијере. Битка је трајала више ура.

ЛОНДОН, 20 октобра. — Ратни министар добио је депешу од генерала Вајта, да је послао колону да заузме брежуљак, у заштиту лијевог крила. Колон после јаких губитака морала се предати. Колона се састоји из два батаљона са брдском батеријом, т. ј. 42 официра и 2000 момака. Вајт вели да је сам одговоран, положај да се не може уздржати. Несрећа код Ладисмита изазвала је велико узбуђење у Лондону и по свој Инглеској.

КАПШТАДТ, 30 октобра. — Бури се справљају да бомбардирају град Кимберли.

ЛОНДОН, 21 октобра. — Бури су опет нападали на Ладисмит. У сриједу још траје палба артиљерије с једне и друге стране. Држи се да су и пријатељски губитци велики. Морал инглеске војске изврстан.

КАПТОВН, 21 октобра. — Артиљерија инглеске поморске бригаде уништила је артиљерију непријатељску код Батаја и ућутала на висовима Херворта. Бури су напустили положај.

ПАЗИЗ, 22 октобра. — „Хавас“ доноси из Каптовна, да је бурска побједу у свем Ладисмиту изазвала јако узбуђење. Милнера узнемирује држање Африкандера, као и повлачење Вајта који би био рањен. Заузеће Ладисмита је потпуно. Мафаквинг је потпуно блокиран. Бури су одржали побједу при сваком изласку инглеске војске из града.

ЛОНДОН, 22 октобра. — Гувернер Натала јавља да су комуникације са Ладисмитом сасвијем прекинуте.

Објава.

Милосав М. Симовић из Врбнића отишао је назад осам година у Србију и оставио жену са двоје дјеце.

За прве двије године јављао се својој жени Милицы а доцније никад. С тога се умољава сваки онај који би што о поменутом Милосаву знавао да би доставио

КАПЦ. МИНИСТ. ИНОСТ. ДЈЕЛА.

(1—3)

ОБЈАВА.

На молбу фамилије Ђура Маркова Раквића—Фуге, из Брчела (Црмнице), који је назад неколико година пошао у Бугарску умољава се сваки онај ко би што о поменутом Ђуру знао да би доставио:

КАПЦ. МИНИСТ. ИНОСТ. ДЈЕЛА.

(1—3)

Објава.

Возна пошта полази сваки дан од Цетиња за Котор у подне — осим: сриједи кога дана полази у 8 сати у јутро и стиже у Котор у 2 сата по подне, има везе са брзовозним паробродом Унгар-Хрв. Друштва који полази исти дан у 3 сата по подне из Котора за Ријеку (Фјуме) и осим петка ког дана полази у 7 сати прије подне и стиже у Котор у 1 сат по подне, има везе са брзовозним паробродом Лојидовог Друштва, који полази исти дан у 2½ сата по подне из Котора за Трст.

Из Котора за Цетиње возна пошта полази сваког дана у 5 сати у јутро и стиже на Цетиње у 11 сати прије подне.

Из Цетиња за Подгорицу полази сваки дан у 12 сати на подне и стиже у Подгорицу у 6 сати по подне.

Из Подгорице за Цетиње полази сваки дан у 5 сати у јутро и стиже на Цетиње у 11 сати прије подне.

Из Никшића за Подгорицу полази сваки дан у 12 сати на подне, стиже у Подгорицу 6 сати по подне.

С Пристана за Бар полази сваки други дан (почевши на 1 јануар ов. год.) у 6 сати прије подне, долази у Бар у 6¼, полази из Бара за Вир у исте дане у 7 сати прије подне, долази на Вир у 12 сати на подне.

С Вира за Бар полази сваки други дан (почевши на 2 јануара ов. год.) у 6 сати прије подне, долази у Бар у 11 сати, а полази за Пристан у исте дане у 11¼ сата прије подне, долази на Пристан у 12 сати на подне, осим поћолом и уторником (у које дане има везе са парабродом Даницом), полази с Вира у 9 сати пред подне и стиже на Пристан у 3 сата после подне.

Цетиње, 13 јануара 1899.

У п р а в а

Књ. Цр. Пошта и Телеграфа.

Напомена.

Параброд Лојдовог друштва полази из Котора за Бар сваког понећелника у 5 сати из јутра, долази у Бар у 10, полази за Улицу у 11½ пред подне и продужују за Крф, дотичући: Медоу, Драч и Валоне, а у повратку из Крфа долази у Улицу сваке суботе у 4 сата из јутра, полази за Бар у 6, а из Бара за Котор у 10 пред подне.

Параброди Италијанског друштва „La Puglia“ од почетка о. м. долазиће у барску луку сваке суботе у 6 ура из јутра из Ориента, а полазиће за Италију истог дана у 12 ура на подне.

ОБЈАВА.

Јављам мојијема бившијема друговима господи учитељима, поглавито Никшићске нахије, да 1-ога новембра отварам Књижару у кући окружног капетана г-на Обреца Никовића. Књижара ће бити снабђевена свијема школскијема потребама, а према пријатељском споразуму са Овлашћеном Књижаром Калуђеровића, по списку и новцу шаљаћу тачно школске књиге. Само за готово.

Писма и поруџбине шаљу се на адресу:

„ПРВА НИКШИЋСКА КЊИЖАРА“

И в а н к о в и ћ.

Братски поздрав.

Н. Ђ. ИВАНКОВИЋ

учитељ бивши.

Број 76 (2—2)
66

ОБЈАВА.

С којом се износи на јавном инканту кућа Тома Савова Ковачевића, налазећа се у „Херцеговачкој улици“ међу куће: официра Шака Милошевића и Нада Визентина.

Међу видове кућа је дуга седам метара, а широка пет.

Продаја куће биће 1. Децембра текуће године од 2 до 4 сата после подне, кога ће се дана уступити понудиоцу највише цијене. Ко би је желио купити нека се реченог дана пријави подписатој Управи.

Иста се продаје за неки дуг Тома Ђиновиха, те ако има још који дужитељ, нека се прије лицитације пријави подписатој Управи ради намира.

Број 1114.

Цетиње, 22. Октобра 1899.

У П Р А В А

ОПШТИНЕ ВАРОШЕ ЦЕТИЊА.

Број 78 (1—3)
102

НА ЦЕТИЊУ

у кући Милоша Драгића, у „Катунској улици.“ на тројном раскршћу, издаје се дућан са магазином под ћирију. Може се уговорити за више година.

Број 79 (1—2)
25